

PhDr. Radek Ptáček, Ph.D.

Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN v Praze; Filozofická fakulta UK; University of New York in Prague, IPVZ

Habilitační přednáška: Variabilita ADHD v dětství

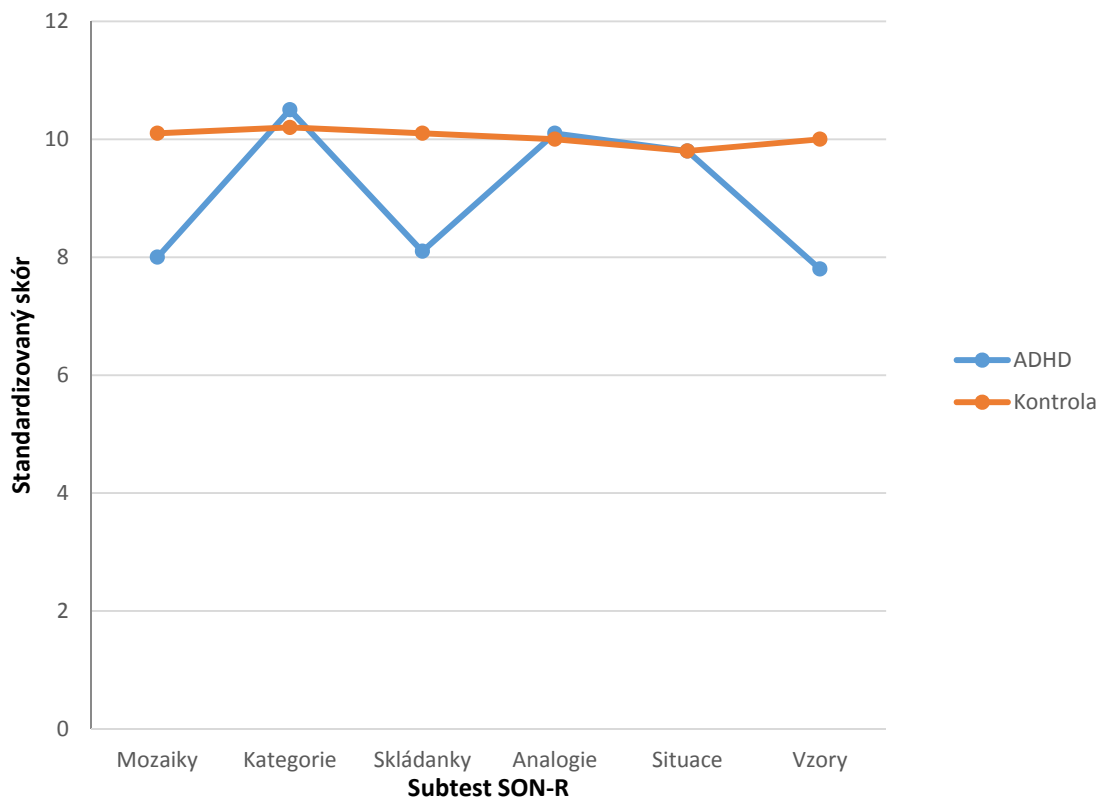
ADHD (*Attention Deficit and Hyperactivity Disorder*) - porucha pozornosti s hyperaktivitou patří v současné době mezi nejčastěji diagnostikované duševní poruchy v dětském věku. Je to porucha, která se projevuje kombinací symptomů hyperaktivity, impulzivity a nepozornosti s významným dopadem na sociální a školní život jedince. Etiologie ADHD není dosud zcela objasněna, majoritní vliv se přisuzuje dědičnosti a obecně biologickým faktorům. Řada studií popisuje biologické souvislosti poruchy, které jsou úzce vázány na funkční projevy, přetrvávají s věkem a obvykle silně korelují s intenzitou symptomů. Prevalence je odhadována na 3 - 10 % v dětské populaci. Doposud publikované studie přinášejí informace o velmi vysoké variabilitě všech nálezů v oblasti biologických, psychologických i sociálních projevů poruchy a jen minimu nálezů specifických.

V realizovaných studiích na 1. LF UK jsme se zaměřili právě na projevy variability ADHD, které prokazujeme v oblasti biologických i psychologických souvislostí. Mezi nejvýznamnějšími nálezy, které dosáhly citačního ohlasu v zahraniční odborné literatuře, lze zmínit především:

- 1) Kognitivní výkon dětí s ADHD je v průměru shodný s výkonem kontrolní skupiny. Kognitivní výkon dětí s ADHD ovšem vykazuje velmi vysokou variabilitu (viz graf 1), která může zásadním způsobem ovlivnit jejich školní úspěšnost.
- 2) Průměrné hladiny melatoninu v průběhu 24h se u dětí s ADHD od kontrolní skupiny neliší. Liší se pouze míra variability produkce tohoto hormonu v průběhu celého dne i noci.
- 3) Nemedikované děti s ADHD oproti kontrolní skupině vykazují specifické odchylky v růstu – především nižší výšku, vyšší hmotnost a podíl tělesného tuku. Děti medikované psychostimulancii naopak mají nižší hmotnost a nižší podíl tělesného tuku.
- 4) Životní styl dětí s ADHD vykazuje řadu specifických charakteristik – je významně méně pravidelný, děti mají problematičtější stravovací i pohybové návyky, což pravděpodobně vede i k některým výše zmíněným somatickým charakteristikám.

Naše zjištění souhrnem dokládají, že: (1) ADHD je neurovývojovou poruchou, která ovlivňuje všechny aspekty vývoje v dětství. (2) Existuje prokazatelná vazba biologických a funkčních projevů poruchy. (3) Je nutné redefinovat dosavadní výzkumné hypotézy v této oblasti - spíše než hledat typické biologické projevy ADHD je zapotřebí vycházet ze skutečnosti, že základním projevem této poruchy na všech jejích úrovních je vysoká variabilita.

Prezentované výsledky též poukazují na nutnost interdisciplinárního přístupu v oblasti výzkumu i léčby dětí s ADHD. V rovině klinické pak výsledky poukazují na potřebu spolupráce mezi dětskými psychiatry, neurology, pediatry a psychology. Diagnostická kategorie ADHD je pravděpodobně nejvýraznějším fenoménem psychiatrie a psychopatologie 21. století. Prezentované nálezy přinášejí důležitá zjištění o komplexnosti této poruchy, která jsou využitelná jak pro další výzkum, tak i klinickou praxi.

Graf 1: Intelektový profil měřený metodou SON-R* u předškolních dětí s ADHD a kontrolní skupiny (n=100).

* *Snijders-Oomen neverbální test inteligence*

Nejvýznamnější publikace:

1. Ptáček, R., Kuželová, H., Stefano, G., Raboch, J., Sádková, T., Goetz, M. (2014). Disruptive patterns of eating behaviors and associated lifestyles in males with ADHD. *Medical Science Monitor*, 20, 608-613. **IF=1,216.**
2. Nováková, M., Paclt, I., Ptáček, R., Kuželová, H., Hájek, I., Illnerová, H. (2011). Salivary melatonin rhythm as a marker of the circadian system in healthy children and those with attention-deficit/hyperactivity disorder. *Chronobiology International*, 28, 630-637. **IF=4,028.**
3. Ptáček, R., Kuželová, H., Paclt, I., Žukov, I., Fischer, S. (2009). ADHD and growth: Anthropometric changes in medicated and non-medicated ADHD boys. *Medical Science Monitor*, 15, CR595-CR599. **IF=1,453.**